

ROLLAGMÅLET

**Ei arbeidsbok og eit oversyn over målføret i Rollag
med historiske føresetnader og
utviklingstrekk**

av

Even Tråen

Innhald:

Fyreord	2
Innleiing og språkhistorie.....	4
Kva er eit språk?.....	4
Språkutvikling	4
Urnordisk.....	5
Norrønt mål.	5
Mot eit norskt skriftspråk.	6
Runer	6
Dialektframvokster.....	7
Eit døme frå omkring 1650.	8
1700-tals Rollag mål	8
Om lydverket.....	10
Diftongane	10
Konsonantar.....	10
Tjukk L.....	11
Gamalnorsk hv-	11
Palatalisering	11
Jamning	11
Grammatikkdel	
Substantiv	12
Adjektiv	17
Kasus	18
Pronomen	18
Verba	22
Adverb	27
Bindeord	29
Preposisjonar	30
Talord	31
Målprøve frå Rollag	33
GjartrusfuggLn.	33
Alfabetisk ordliste	36
Spørjeskjema	55
Kjelder.....	60

FYREORD:

Dette heftet du no har i handa er eit forsøk på å vise korleis talemålet i Rollag har vore til i dag. Dette vart skrivi for 20 år sidan som eit særmenne i eit norskstudie eg gjorde ved Telemark Lærarhøgskule. Lengje har det vore tanken å skrive det om att og få det trykt, men det er fyrst no eg har fått gjort det. Innhaldet er tredelt. Fyrst ei kort og enkel språkhistorie som er eit forsøk på å setja Røllagsmålet inn i ein samanheng. Så følgjer ein grammatikkdel og til slutt ei ordliste over ord som har vore bruka her i bygda. Grammatikken bør ikkje skræme nokon, dessutan er det nødvendig å gjera det slik. Det var Ivar Åsen si openberring det, at han plutselig innsåg at hans talemål, *det sunnmørske almuesprog*, kunne plasserast direkte inn i ein latinsk grammatikk. Språket hans var oppbygd på same måte som det latinske språk!

Det er altså Rollagmålet eg har skrivi om. Vegglimålet ligg sjølsagt snublande nært og mange vil ikkje kunne høyre forskjell på ein veggling og ein rølling.

Det er likevel forskjellar, det gjekk eit språkskilje etter Risteigsbekken, det vil si etter soknedelet mellom Veggli og Rollag. Forskjellen fann ein i substantivbøyinga. Nord for dette delet sa dei td. *jentu, hesta, kjørkju, felu* osv. Og på søre sida sa dei så *jentur, hestar, kjørkjur, felur*. Dette er kalla *-r bortfall i fleirtall*. Heile dalen nordover frå Risteigen har dette. Nørdest i Veggli sa dei vidare *temmer* for *tømmer*. (I Nore seier dei *timmer*). Elles er det nok berre små forskjellar på Veggling og Rølling.

Sydover blir forskjellen stor og heilt markant. Tidlegare var det slik at på Rostad som er den sönste garden i Rollag, så snakka dei rølling, medan på Rebberud som er den nørdeste i Flesberg, så snakka dei flesberging. Her møttes fjellbygdmålet og flatbygdmålet i eit skarpt og markant skilje. I dag er det nok dette skiljet vaska ut ein del.

Eg trur at dialekta i Rollag er sterkt truga. Om få tiår er det sannsynleg at særpreget i talemålet vårt er borte. Det er ei utvikling som ikkje lar seg stoppe, trur eg, men ein kan alltid håpe. Det er eit ønskje at dette heftet kan vera med på å snu tendensen eller i alle fall bremse noko på farten.

I dag brukar ungane så å seia utan unntak eit bymålsprega talemål. Påverknaden utanfrå er for stor. Dessutan går alle i barnehage og brukar det same språket frå dei er små.

Det er i og for seg ikkje noko gale i det, det viktigaste for kvar einskild unge er trass alt at dei lærer seg talens bruk for å bli høyrte og for å kunne hevde sine «interesser». Likevel er det trist at dette særpreget som røllingsmålet er skal bli borte. I gamal tid var det to merkje ein hadde for å vise omverda kor ein hadde opphavet sitt. Det eine var i klesdrakta, og det andre var i talemålet. Ein skreppekaren frå Numedal var ein gong på handelsreise i Sør-Hordaland. Ein bonde spurde om han ville ta med ein pengesum til ein kjøpmann i Stavanger. Jau, det kunne skreppekaren gjera, men han lurte på om bonden turde det, i og med at dei ikkje var kjende frå før. *Jau, det tør eg sa bonden, -er du ikkje numedøl da?* Skreppekaren vart heimfesta både gjennom tale og klesdrakt må ein tru. Bunaden er borte frå dagleg bruk, men språket kan ein fortsatt nytta for å vise opphavet sitt.

Heftet er laga som eit arbeidshefte. Det er gjort plass til eigne utfyllingar både i grammatikkdelen og til slutt i ordlista. Dessutan vil du finne eit spørjeskjema med kontrollspørsmål på slike fenomen i målet vårt som eg meiner er på vikande front.

Du kan studere dette sjøl eller gå saman med familie, syklubb eller andre i lag og foreningar og gå gjennom heftet som i ein studiering for å sjå korleis det står til med talemålet ditt. Lærarar og barnehagepersonell bør kunne bruke heftet på same måte i planarbeidet sitt.

Dette er ikkje noko vitskapleg verk. Eg fangar td berre unntaksvis opp dei forskjellane som finst innan bygda. Utakleivingane har litt andre former enn dei åvom Kleive. Og dei nørdest i soknet har former att som skil seg ut frå dei i Slett-Røllag. Vidare har eg ikkje hatt kapasitet til å gå skikkeleg inn i Vegglimålet. Det er ein svakhet ved framstillinga, men vegglingen vil likevel kunne bruke heftet, forskjellane er ikkje større. Og dei formene som avvik frå min *normal* kan du fylle inn sjøl når du går i gang med heftet.

Eg har teke utgangspunkt i det målet som vart tala i familien min, og du vil finne at mange former er gamaldagse. Men det skulle vera eit ganske godt døme på korleis talemålet vart nytta her for om lag femti år sidan.

Etter mykje grubling har eg kome til at eg ikkje vil nytte lydskrift. Det vil dei fleste lesarane kunne glede seg over. Lydskrift er umogleg å lesa for dei som ikkje har studert det. Sjølv sagt kunne eg ha hatt begge delar, men da hadde eg aldri vorte ferdig med arbeidet. Det er med på å svekke framstillinga, men det fær no so vera. Du vil likevel sjå at mange former skil seg frå skriftnorma. Det får du ta som det er det er ein tanke med det. Eks. så skriv eg diftongen *au* som *øu* som i *søu* (for sau). Den kan diskuterast men eg synes denne lyden er så fin og spesiell ar eg har gjort det slik. Han vart bruka slik av gamle folk da eg var liten!

Så kjære lesar, du får ta det som det er, eit velmeint ønskje om å kunne bidra til at målet kanns skal kunne ri av ein storm som er i ferd med å blåse merkjet kanns overende.

Rollag Mållag er med på utgjevinga og har kosta trykkinga. Ein stor takk til Mållaget for det! Sissel Bergan har laga den fine framsida, takk til Sissel. Olav Jaren har lese korrektur, stor takk til Olav for det!

Elles ein takk til dei eg har vøkse opp med. Mange av dei borte, men målet deira vonar eg lever vidare i dette arbeidet!

Trøllhøvd 29. mai 1997

INNLEING:

KVA ER EIT SPRÅK?

Språk er eit system av lydar, lydsamansetjingar og kombinasjonsreglar. Korleis dette har vorte til veit ingen.- Dette storarta instrumente som språket er, vart utvikla på eit trinn i menneskje-soga som ligg langt attanfor den tida me har høve til å studere.

Språket har til alle tider vore det viktigaste kommuniseringsmidlet menneskja har. Når me vil opplyse andre om tankar, idear, spørsmål, kjensler osb, gjer me det oftast ved hjelp av språket. Språket har vidare sterke sosiale funksjonar. For folk som snakkar same språket, er språket ein samanbindande faktor, og det er neppe noko sosialt band som verkar sterkare enn dette.

Herunder finn ein dialekter som eit godt døme. Inna ei bygd talar alle i hovuddrag same språket, jamvel ei lita grend kan skilja seg ut frå eit større dialektområde. Og språket verkar derved som ein samlande faktor.

Ei anna gruppering av språk er sosiolekt, som og verkar samanbindande på same måte som ei dialekt. Ja ofte kanskje enno sterkare. Døme på dette er over- og underklassespråket i ein by, ungdomssjargong, og ulike yrkesspråk. Her i bygda vil ein kunne finne at dei som tilhøyrrer primærnæringa har sitt eige språk når dei snakkar saman på same måten som KA-arbeidarane har sitt. Desse sosiolektfenomena kan nyttast slik at utanforståande ikkje forstår kva det blir snakka om, og derved kan det verke ekskluderande på dei som ikkje kjenner termene, samstundes som det verkar som lim på dei som nyttar det. Det er ein ufin måte å bruke språket på, men det er farleg freistande å gjera det når høvet byr seg. Eg trur forøvrig at dialekta blir bruka på same måte frå tid til annan.

SPRÅKUTVIKLING:

Det bør vera interessant å sjå litt på korleis språket har utvikla seg fram mot det me har og brukar i dag. Har du tenkt på kor mange hundre år du kunne reise attende og enda forstå dei du møter? Det kjem eg tilbake til.

Sjøl om mange språk høyrest heilt ulike ut er det visse drag som bitt dei saman i språkgrupper. Norsk er eit nordisk språk saman med svensk, dansk, færøysk og islandsk. Denne nordiske språkgruppa er oppslutta i eit større slektskap, nemleg germansk. Det er tysk engelsk, hollandsk osb.

Denne germanske språkgruppa er vidare ein del av ei meir omfattande språkætt som er kalla indo-europeisk. Denne ætta omfattar ei rekkje språk frå India i aust til Portugal i vest. Slektskapet ligg i at ein finn samsvar i dei grammatiske formene. Dersom eit slikt samsvar ikkje er til stades som i td norsk og samisk, kan ein ikkje rekne slektskap.

Ein gong i urtidene har helst alle germanarar tala eitt språk-urgermansk. Men gjennom tidene har dette forandra seg, vorte utvikla slik at me fekk ei mengd ulike germanske språk.

Eitt av desse var:

URNORDISK.

Særmerkt ved urnordisk er dei lange vokalrike orda. Av dei språk ein kjenner no kan det minne om walisisk. Lange ord ein nesten ikkje kan uttala.

Men det urnordiske språket måtte på grunn av dette vera ein klangfullt språk. Frå innskripsjonar på bautasteinar kjenner me litt til dette språket, og døme på mannsnamn frå denne perioden er *Hariwulafar* og *Stainawarjar*.

Men opplysingane er få naturleg nok, likevel er Tunesteinen i Østfold ei ganske rik kjelde. Det er uråd seia når denne urnordiske perioden er i si byrjing. Tunesteinen reknar ein er frå om lag år 450, og at denne urnordiske perioden får ei gradvis endring etter dette. Fram mot 1300 talet og svartedauden kjem no ein ny bolk som ein kallar den norrøne perioden.

NORRØNT MÅL.

I overgangen mellom urnordisk og norrønt skjer truleg det største brigde i vår språkhistorie. Vi ser ei sterk forenkling frå dei lange orda og ned til stuttare.

Hariwulafar og *Stainawarjar* blir til Halfr og Stainnarr. I tillegg vert det teke opp ein del lånord særleg frå latin og keltisk som td. *caupo* som blir til *kaup* (kjøpe-kjøpmann). *Pondo* blir til *pund* og *æmbæti* kjem også inn saman med *tun* og *jarn*. Desse reknar vi som norske i dag, men dei er altså kome inn utanfrå i denne norrøne perioden. Dette skjer i heile Norden om enn ikkje heilt samstundes.

I norrøn tid får me skiljet mellom aust-nordisk og vest-nordisk. Dansk og svensk er austnordisk, medan norsk, islandsk og færøysk blir rekna for vest-nordisk.

Me er i vikingetida, og det var no at grensene for nasjonalstatane i Norden vart dregne. Og språka vart forma innan desse grensene etter kvart. Dette galdt helst skriftspråket, talespråket kjende ingen grenser enda. Likevel kan ein frå vikingetida (ca. år 1000) rekne svensk, dansk og norsk som eigne språk.

Det norske språkområdet får si største utgrensing i vikingetida med alle toktene vestover i havet. Og mange ord i engelsk har norsk opphav. *London* skal visstnok ha opphav i norsk lund og ha heitt *lundunum*.

På desse toktene møter nordmennene bokstavar for fyrste gong. Til no hadde runene vore nytta til å uttrykke språket skriftleg. Nordmennene fann fort ut at dei kunne bruke dei nye

sokalla latinske bokstavane til skrift. Ein kan rekne med at det norske språket vart skrivi i noko omfang frå 1050.

Ein kjenner helst ikkje dei fyrste skriftlege framstillingane, dei eldste ein kjenner til er jordlover og nokre religiøse tekstar frå om lag 1150. Elles går runer og latinske bokstavar om kvarandre i fleire hundreår. jfr runeinnskrifta på Alstad frå omlag 1190.

MOT EIT NORSK SKRIFTSPRÅK.

Dei som skreiv dei fyrste skriftene nytta visseleg sitt eige talemål, det fanst inga norm for korleis dei skulle skrive.

Men alt på 1000 talet var det nok ikkje liten skilnad på talemåla i landet, så dei skriftlege framstillingane var ganske ulike landet over. Det var likeins mykje famling og vakling den fyrste tida naturleg nok.

Det var helst språkbruken i kongen sitt kanselli som var den mest normgjevande. Men kongane flutte rundt på den tida, og dermed var også rekrutteringa til «hoffet» ueins språkleg sett. Og det tidlege skriftspråket vart dermed påverka av fleire dialekter.

No følgjer ei blømingstid for Noreg og norsk kultur. Og Noreg fekk ein kultur og eit språk i kulturen som var særeige for landet.

Men det skulle koma nedgangstider. Tidene på 1300-1400 talet var ringe på så mange måtar so og på det kulturelle området.

Svartedauden gjorde sitt. Mange av dei skrivekunnige døydde, og med det det gryande norske skriftspråket. Landet kom under svensk og seinare dansk overherredøme, og kva det førte til, veit me alle. Men det er ikkje sagt at det berre var gale.

Før me forlet riksspråket heilt og går over på dialektutviklinga, skal me sjå litt på runene som fenomen.

RUNER:

Som nemnt ovanfor var runene bruka til å uttrykke språket skriftleg før bokstavane kom i bruk.

I Rollag finst ei runeinnskrift. Ho står fint innskore på ein stokk i trappa mellom fyrste og andre høgda i stabburet på Alstad.

Her står:

g æ i r m u n t e r g e r d e m i k

Gjermund gjorde meg.

Ein må tru at byggmesteren heitte Gjermund, og at det er huset som talar. Etter dei teikna som er nytta meiner forskarane at inskrifta skriv seg frå om lag 1150 pluss minus nokre år.

Dette er rein gamalnorsk eller norrønt språk, og det er soleis ikkje noko dialektmerkje å finne her enno.

DIALEKTFRAMVOKSTER:

Til no har vi sett på ulike forandringar i språket i eldgamal tid. I vikingtida heldt den forenklinga fram som starta i overgangen mellom *urnordisk* og *norrønt* mål.

Me er framleis på sporet av mannsnamna *Hariwulafar* og *Stainawarjar*. No møter me dei att i endeleg og kjent form Alf og Steinar. No på 13- og 1400 talet skjer det fleire slike og andre forandringar/forenklingar. Og i denne tida får dialektane si form.

Landet vårt har ganske spesielle geografiske forhold med fjordar, dalar og fjell. Landslutane er skilde og isolerte store delar av året, og språket likeso. I desse hundreåra utviklar språket seg i alle landslutane etter dei same lovene stort sett, men med ulik fart og i ulik retning og omfang.

Alt fyre 1350 er det faktisk so stor forskjell på dialektane at det er mogleg dele dei inn i hovudgrupper.

Frå 1320 talet finst eit brev frå Numedal som ein tydeleg kan sjå er austnorsk, ja ein finn til og med drag som sporar det til Numedal. Det vart skrivi mange brev på den tida om handel, arv og liknande. Brevva var prega av miljøet dei var skrivne i og ofte var det miljøet rundt biskopseta som prega skriftspråket, som det var rundt kongsseta tidlegare. Numedal kom under Hamar bispesete alt i 1152. Da skjedde eit skifte i kyrkjeordninga i Noreg. Kardinalen Nicolaus vart sendt hit av paven Eugenius III for å ordne kyrkjestellet. Nickolaus Brekespear var opphavelig brite, men tilknytninga til vatikanet gjorde han nok til ein pavetru kardinal. Kardinalen vart her berre i to år før han vart pave sjøl, men på desse to åra oppretta han erkebispestolen i Nidaros og ordna det slik at Numedal og Øvre Telemark kom under Hamar bispesete.

Dette må vi tru fekk å seia for utviklinga av skriftspråket i dette bispedømet.

Men no om dette brevet frå 1320 åra. Det er skrivi av Bjørn Løgmann i Skien. Bjørn var etter all sannsynlegheit herifrå dalen. M Hægstad har i boka si om *Vestlandske målføre fyre 1350* knytt nokre kommentarar til formene *dannan* og *dassan* (peikande pronomen). Bjørn Løgmann brukar desse formene og Hægstad meiner at alt på denne tida var dette former som var typiske Numedalsformer. Det Bjørn Løgmann skriv elles er i hovuddrag gamalnorsk. Så beint noko Numedalsmål er det uråd å snakke om enda. No kjem vi over i ein bolk der gamalnorsken eller det norrøne språket går over i nyare norsk. Somme kallar det *nynorsk*, men det kan forvirre avdi nynorsk som skriftspråk fyrst kjem med Ivar Åsen som kjent. Eg vil heller kalle det *nyare norsk* dette som no gror fram. Frå no av må ein tru at vi hadde forstått det som vart sagt, dersom vi hadde hatt høve til å gå tilbake til la oss si 1450. I eit dokument frå 1447 som omhandlar Landsverk står ei formulering som tyder på at Landsverk var to gardar: *a Lanzswerkiæ i øfræ gardonom*

Frå Vamre finst eit diplom frå 1471. Her kjenner me heile ordlyden og tek det med som døme på språkbruk på 1400 talet:

Ollom monnom thøm som thetta bref see edher høyra sendæ Ketil Torgrimsson ok Steingrim Lidwardzson laghrettis men q.g. ok synæ kunnith gørande at mydh warom a Vpgarden Wamboom er ligger j Rollakx sokn j Nomadale a sunnadaghen nest efter Halwardhz wkw anno dominj medlxxi saghom ok hørdom vppa ath the heldo handom saman af enne halfuo Narfue Helleksson ok Asa Erixdotter egyn kona hans æn af adro halfuo Rolf Saluesson med thy skilordhe ath ford. Narfue kendis selth hafua aderd. Rolf thwa Thoo garda ok Hvammen ligga tessa iordher i Weglidasokn j forsagdan daal skal ford. Rolf filgia ford. iordum frisala ok akeralwsa fire hwrim manne med lutom ok lunnindom som til thera jordher ligger ok legith hafuer forno ok nyo vttan gardz ok innan j mellom gambla Twndro ok Gaasthyen vndhan ford. hionom Narfua ok Aso ok theras erwingia, ok vndher Rolf ok hans erwingia til ewerdeligha eygo ok alz afredis jtem kendis ok ford. hyon vp hafua boreth firsta pening ok øfsta ok alla ther j mellom efter thy som j koop thera kom ok til sanninde her vm tha hengia mydh okkor jnseigle fire thetta bref som gorth war dagh ok aar som fire segher.

Dette er ikkje lett å lesa, men ein må tru at det som svensk i dag, er lettere å høyre enn det er å lesa. Kven skrivaren er veit vi ikkje, han er neppe herifrå. Men ein kan sjå at dansk språk som seinare kom til å prege norske skrivarar enno ikkje har særleg påverknad.

Her er eit døme frå omkring 1650.

Kiendes Jeg Colbiøn Aslachsøn, Boendis paa Neddre Wambre, I Røelaug Sogenn, Wdj Nummedall, och hermed Witterliggt gjør, Att Jeg haffuer Annamet och Oppeborrett, Aff Ehrlig och forstandig Mand, Siuffuor Torstensøn Boendis paa Bechiord her samme steds, Thij goede Rigsdaller in Specie, som hand mig i minn stoere Nøed och Trang Wenligenn Loentt.....

Som ein ser, på to hundreår har skriftspråket vorte mykje meir dansk.

1700-tals Rollag mål.

Fyrstundes på 1700 talet var Augustinus og Ingebjørg Flor prestefolk i Rollag. Ingebjørg var dotter til gamlepresten Opdal og var født her. Sonen deira, Augustinus voks opp her og kjente Rollag godt. Han var noko av ein diktar og skreiv mange dikt og visur. Syster hans, Gjertrud gifta seg med Tord Nord Fekjan og dei hadde eit stort bryllup. Augustinus skreiv visur på Rollag målet til brureparet. Her er ei av dei:

Æit vælmeint Brure-ønsie ytta tå æin Rolling

*Gud lat den giæve Man mæ si den onge Kaanaa
So lengje leva væl, soem Jientun spine Spaanaa
So længje Fekjan stæn, aa Fisk ti Kiøni æ,
So længje, som ej Gjeit paa Tone ropar bæ,*

*So længje, som det flyt æin Timerstok ti Laugen,
So længje, som dæ flyt æin Kaal-Ve-Knup ve Haugen
Te N N Nils han bli ret lej taa Brennevine
Te Ivar Haugen bli ret mæet taa ævi Griine*

*So længje, som dæ æ ti Kiokiene Schius- Schiepar,
So længje store Folk ti Maten brukar Pepar,
So længje, som dæi her berømar Sali Knut
Aa sørja, for-en foor so brat taa Væle ut.
No du , som hocstal va aa so æi fager Jente,
Du hena vil som Bruur mæ de te Moen hente,
So lat me siaan dæ du kan jera dæ so væl,
Dæ ho ska inkje, soem den fyste døi ihæl.*

Tord hadde Moen eller Prestmoen på den tida, og da dei nygifte kom til Moen etter bryllupet, so hadde dei stor fest. Til denne festen dikta Augustinus ei vise og det fyrste verset går slik:

*Dæ æ bære seint el inkie
Sea dæi for gamalt Ool
No æ kaamin Brure-hærkje
Kari mæ sin lisle Thool,
Væ vælkaammin! bi no liite!
Me vil hava kan æin Dram
Sea vil me te aa biite
Gvast ti noko anna Kram
E ska sea dicko Sanning
haat paa Boole bæras ska
Dæ æ æi puk`seerle Blanning
Soem dæi her frambaare ha.¹*

Som ein ser er det former her som ikkje er i bruk i talemålet i dag, men einskilde former ser me finst i andre talemål. Dicko er bruka i Øvre Hallingdal i dag, her seier vi dekkann no.

Utviklinga går no mot vår tid. Mange av dei som reiste til Amerika heldt lengje på gamal uttale og gamle ord. Den kjente Wiliam Nelson sendte meg ein lyd-kassett for 20 år sidan der han og Nilmer Bjørndalen og eit par til sat og prata om laust og fast. Og det var tydeleg å høyre at dei hadde fleire alderdommelege former enn me hadde att her. Det er ikkje så rart i og for seg, da dei kom over møtte dei engelsk, og det var så ulikt dialekta dera at det ikkje vart noko påverknad.

---

¹Avskrift frå Tov Flatin: Gamalt frå Numedal 1

Om lydverket:

Her er ein oversikt over korleis uttala av vokalane var i Rollag-målet.

- e- i Rollag målet er vanleg stengd -e- som i *bekk-hekk* osb. Men i ordet *hest* er opna noko og ligg mellom -e- og -æ-. Dersom -e- lyden er lang vært han nærmast til ein -æ- som i td. *væva*.
- i- er den vanlege norske -i-. Ein kunne nok før merke ein liten skilnad på lang og kort -i-lyd. I *fisk* er -i-lyden litt slappare og følgjeleg ikkje so skarp som i *is*.
- o- er vanleg -o-som i dei andre nordiske språka.
- u- er vanskeleg å plassere. Det er skilnad på -u-lyden i td *sjuk* og *hus*. I *sjuk* er lyden noko meir stengd enn i *hus*
- y- er lik den vanlege norske -y-. Men i somme samanstillingar er lyden noko slappare enn i andre som i td. *synes*.
- æ- samsvarar med -æ- i dei øvrige norske fjellbygdmåla unnateke Gudbrandsdalen. -æ-lyden er altså ikkje so brei som i austlandsk.
- ø- er og vanskeleg å fastslå uttala av. Avdi -ø- vert uttala ulikt i ulike samansetjingar. Men stort sett er det to -ø- lydar i Rollagmålet. Open -ø- som i *vøll* og stengd som i *høne*.

Diftongane:

Dei gamalnorske diftongane som i vår tid vert skrivi -ei-, -au-, -øy- har i Sverige og Danmark og den austlege delen av Sør Noreg vorte forandra. Likedan er det i austnorske byspråk. Det har ført til at td. *bein* har vorte til *ben*. Diftongane har halde seg her i bygda, men ein kan merke ei endring no i det seinare. Mange seier no *dø* for *dau* og *rø* for *rau*. Vidare *jo* for *jau* og endeleg *delt* for *deilt*.

I diftongen -au- har der skjedd ei endring i dei siste femti åra. Tidlegare sa ein nærmast -øu- i td *røu*, *søu*, *jøu* osb

Konsonantar:

Konsonantlydane skil seg ikkje frå resten av landet. Likevel er det grunn til å merke seg at -d- i samansetjing med -r- til -rd-. Slik som i *far din*, *mor di* td. Her verkar -r- og -d- inn på kvarandre slik at det høyrer ut som dobbel -rr-. *Farrdin*, *morr di*.

-r- og -d- verkar og på kvarandre i samanstillinga *har du* og *var du* slik: *ha du* og *va du*. Dette finn vi elles ikkje i andre Austlandsmål.

Tjukk L:

Gamalnorsk *-l-* og *-rd-* blir her i Rollagmålet til det ein kallar tjukk *-L-*. Det er likt på Austlandet og i Trøndelag. td. *bLå* og (gard) *gaL*.

Gamalnorsk hv-:

Gamanorsk *hv-* som i *hvit* har her gått over til å bli *gv-* som i *gvit*. Dette er eit særfenomen for den vestlege delen av Buskerud og den austlege delen av Telemark. Likedan var det slik i nordre del av Vestfold. I Rollag står fortsatt *gv-* sterkt og det er lite som tyder på at den vert borte før noko anna målmerkje i dialekta her. Eksempel er forutan *gvit*, *gvandags*, *gvass gvemin*, *gvile*, *gviskre*, osb.

Palatalisering:

Dette rare namnet skriv seg frå latinsk namn på gommen i munnhola. Dersom ein legg tunga opp mot gommen for å laga ein lyd kallas det palatalisering. Tunga går opp mot palatalus. Dette er mest kjent i trøndervitsen om *mainn med hainn hoinnn i bainn*. Den type palatalisering har ikkje me her. Derimot har me fenomenet i ord med *-kkj-* i seg.

Mest bruka er sjølvsagt *ikkje*. Men og i *sløkkje*, *høggje*, *sakjir*, *følkje*, *ringje* osb. Det viser seg at denne palataliseringa er på veg ut blandt yngre. Dei seier td. *sløkke* og *ringe*.

Jamning:

Jamning er ein lydovergang ein finn i Rollagmålet. Og sjølvsagt på same måten i Austtelemålet.

Dette gjeld tostavingsord som har fått likt trykk og i ord der vokalane i fyrste og andre staving har påverka kvarandre til å bli like.

Døme på jamning i Rollagmålet:

båká, *kåmmår*, *kåmmå*, *håpå*, *døggør*, *støvør*, *rutur*, *grisir*.

Dette fenomenet er på vikande front. For mange yngre vil det vera utenkjeleg å si *døggør*.

SUBSTANTIVBØYING.

Før me ser på bøyinga kan det vera greitt å sjå litt på uttala av fleirtalsformene. Tidlegare sa ein *hestar* med ein nokså klar *-a* lyd. Denne *-a* lyden finn ein nok i Vegglimålet framleis, medan i Rollag er han på veg ut. Her er ei blanding. Somme heldt på ein *-a* som er ei slags mellomting mellom *a* og *æ*. Meda andre har *-æ* lyd. Eg har vald å bruke *-æ* lyden, gjennomført, avdi dei fleste vil kunne kjenne seg att i den. Men bokstaven *æ* dekkjer ikkje lyden slik han vert uttala, men det er det næraste eg kjem utan å bruke lydskrift.

1. HANKJØNNSORD

a. ord med opphavleg *-ar* ending i fleirtal

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ein hest	hesten	hestær	hestænn
ein gutt	gutten	guttær	guttæn
ein stakk	stakken	stokkær	stokkæn
ein spennil	spenniln	spennilær	spennilæn

b. ord med opphaveleg *-ir* i fleirtal

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ein gris	grisen	grisir	grisin
ein søu	søuen	søuir	søuin
ein veig	veigen	veigjir	veigjin
ein benk	benken	benkjir	benkjin
ein streng	strengen	strengjir	strengjin

c. linne hankjønnsord med jamvekt.

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ein hågå	hågån	høggør	høggøn
ein mågå	mågå	møggør	møggøn
ein dag	dagen	døggør	døggøn
ein påså	påsån	pøssør	pøssøn
ein jåså	jåsån	jøssør	jøssøn

d. linne hankjønnsord utan jamvekt

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ein bane	banin	banær	banænn
ein granne	grannin	grannær	grannænn
ein måte	måtin	måtær	måtænn
ein time	timin	timær	timænn

Her går eit skilje i bygda. Nørdst seier dei timin osv. Men sønst seier dei timen. Skiljet går i Trågardan omtrent.

e. hankjønnsord med omlyd i fleirtal

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ein bonde	bonden	bøndar	bøndænn
ein bror	bror	brøar	brøænn
ein fot	foten	føtær	føtænn
ein mann	mann	mennær	mennænn

f. hankjønnsord som endar på -nad

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ein måna	mánan	mánær	mánænn
ein bona (bunad)	bonan	bonær	bonæn

2. HOKJØNNSORD**a. -a bøyning**

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ei myr	myre	myrær	myrænn
ei kjar	kjyre	kjynnær	kjynnænn
ei dynn	dynne	dynnær	dynnænn
ei bjørk	bjørkje	bjørkær	bjørkænn

b. -i- bøyning

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ei skál	skåle	skálar	skálinn
ein vik	vikje	vikjir	vikjinn
ein sag	sagje	sagjir	sagjinn
ei seng	sengje	sengjir	sengjinn

c. linne hokjønnsord utan jamvekt

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ei jente	jenta	jentur	jentunn
ei fente	fennta	fenntur	fenntunn
ein tøle	tøla	tølur	tølunn
ei suppe	suppa	suppur	suppun
ei fele	fela	felur	felunn

d. linne hokjønnsord med jamvekt

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ei viku	viko	vikur	vikunn
ei smiu	smio	smiur	smiunn
ei huku	huko	hukur	hukunn
ei stugu	stugo	stugur	stugunn

e. hokjønnsord med omlyd i fleirtal

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ei bok	bokje	bøkær	bøkænn
ei ásp	áspe	espær	espænn
ei tå	tåe	teær	teænn
ei nått	nåtte	nettær	nettænn

f. andre hokjønnsord utan omlyd i fleirtal

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
ei nett	nette	nettær	nettæn
ei jeit	jeite	jeitær	jeitænn
ei seter	setre	setrær	setrænn

3. INKJEKJØNNSORD**a. sterke inkjekjønnsord**

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
e` eller ett skåp	skåpe	skåp	skåpo
« berg	berje	berg	bergo
« hus	huse	hus	huso
« bruk	brukje	bruk	bruko

b. linne inkjekjønnsord

ubunden form eintal	bunden form eintal	ubunden fleirtal	bunden fleirtal
e` eller ett øuge	øuga	øugur	øugunn
« hefte	hefte	heftur	heftunn
« stykkje	stykke	stykkejur	stykkejunn
« eple	eple	eplur	eplunn

ADJEKTIV

1. Bunden form av adjektivet

Hankjøn: *Denn brone hesten*
Hokjøn: *Denn fine jenta*
Inkjekjøn: *Det raue eple*
Fleirtal: *Dei bratte bergo*

Her ser ein at adjektivet har -e ending som på nynorsk.

2. Ubunden form av adjektivet

Hankjøn: *ein lentug kar*
Hokjøn: *ei kjåklin kjæring*
Inkjekjøn: *è(ett) bratt berg*
Fleirtal: *fine hus*

Stort sett følger dette nynorsknormalen, men endinga *-in-* i hokjøn er typisk. Likedan *-ug-* i hankjøn. Dette er ikkje kjønnsbestemt, men er ei vanleg adjektivending. Vidare seier ein i Rollag et *nørst flagg*. Ingen av normalspråka her til lands har denne *-t* endinga.

3. gradbøying.

<i>skakk</i>	<i>skakkare</i>	<i>skakkast</i>
<i>gaLin</i>	<i>gaLnare</i>	<i>gaLnast</i>
<i>styg</i>	<i>stygare</i>	<i>stygast</i>
<i>jærskLe</i>	<i>meir jærskLe</i>	<i>mest jærskLe</i>
<i>få</i>	<i>fåare-færre</i>	<i>fåaste, færrast</i>
<i>mange</i>	<i>fleire</i>	<i>flest</i>

4. Om adjektivbruken

Lite lort i maten o lite skjenn i huse æ helsesamt.
Lat skreddær brukar lang trå
Smelfin jennnte bli trøll te kjæring
Han æ dugele brettug/vanin
Dæ va ein raklin kjælke
Dæ va no ein kråsin kar
Denn bikkja va urugg

Adjektivet er krydderet i språket og i Rollagmålet har det vore og er ei mengd svært gode adjektiv. Dei kan vera vonde å forstå for dei som ikkje kjenner dialekta. Ofte er det vanskeleg å omsetja eller erstatte det med eit anna kjent ord, det kan vera nødvendig å bruke ei heil setning for å finne den rette meininga.

KASUS

Gamalnorsk språk skilde etter samanhengen på fire kasus. Nominativ-akkusativ-dativ og genitiv. Det var substantiv og adjektiv som vart brigda i dei ulike kasus, og det var tilhøva mellom orda i setningen som avgjorde kva kasus som vart nytta. Subjektet sto i nominativ, objektet i akkusativ og preposisjonane styrte akkusativ, dativ eller genitiv. Dette kjenner ein att i tysk. Fleire omsyn spelar og inn, men dei tek me ikkje med her.

I dag er det berre nominativ og akkusativ som lever. Av dativ og genitiv finst berre restar. I inkjekjønn bunden form har dativforma overlevd td. i *bergo-huso* ol. Ei anna dativform som lever er i uttrykket *på mørkjinn*.

Dativ lever derimot i ein del faste uttrykk og nok i somme stadnamn. Av uttrykk med dativ kan nemnast. *I vego -dei æ vel snart i vego no*. Tyding: dei kjem vel snart no. *I hælom etter-han var i hælom etter me*. Og til slutt *longo-dei er longo vaksne*. Det tyder dei er forlengst vaksne.

Genitiv har flere leivar.td. te fjells-te skogs-te stes-te stegs- te husars-i betiss-te hørnings-te lutars-te inkjes-

PRONOMEN

1.personlege pronomer

Eintal:

	<u>subjektsform</u>	<u>objektsform</u>	<u>eigedomspron</u>
1 person:	<i>e`</i>	<i>me`</i>	<i>mi, minn, mitt, mine</i>
2 person:	<i>du</i>	<i>de`</i>	<i>di, dinn, ditt, dine</i>
3 person:	<i>hann</i>	<i>hono, honon- (m)</i>	<i>hass</i>
3 person	<i>ho el o</i>	<i>hennar, hennna</i>	<i>hennas</i>
3 person	<i>de</i>	<i>de</i>	

Oppgave:

Lag setningar der du nyttar formene ovanfor:

Fleirtal:

1.person:	<i>me</i>	<i>kann</i>	<i>kanns-kann</i>
2.person:	<i>de</i>	<i>dekkan</i>	<i>dekkas-dekkan</i>
3.person:	<i>dei</i>	<i>dei</i>	<i>deres</i>

Oppgave:**Lag setningar der du nyttar formene ovanfor:**

---

d. Peikande pronomen

I Rollagmålet skil ein som på engelsk på dei peikande pronomen.

1. Det som er nært
2. Det som er lenger unna

I Rollagmålet er dette slik:

1. Det nære.

<u>1.Hankjønn/hokjønn</u>	<u>Inkjekjønn</u>	<u>Fleirtal</u>
<i>dennen</i>	<i>detten</i>	<i>dessen</i>
<i>denne</i>	<i>dette</i>	<i>desse</i>

2. Det fjerne

<i>dannan</i>	<i>dattan</i>	<i>dassan</i>
<i>da</i>	<i>da el. de</i>	
<i>danna-dann</i>	<i>datta</i>	<i>dassa</i>

Oppgave:
Lag setningar der du nyttar formene ovanfor:

---

3. Ubundne pronomen

Hankjønn	Hokjønn	Inkjekjønn	Fleirtal
all	all	allt	alle
a`n	ana	ana	andre
ingen	inga	inkje	ingen
hør - hår	hør-hår	hørt-hårt	
engøl	engøl	engølt	
	eiøl	eiølt	

Oppgave:
Lag setningar der du nyttar formene ovanfor:

VERBA

1. Kløyvd infinitiv

Den kløyvde infinitiven fører til at ein har

- a). **-e** som infinitivsending etter lang rotvokal. Slik som i td. *bite-gråte-danse-ause-slite*
- b). **-a** som infinitivsending etter kort rotvokal. Slik som i td. *krevja-selja-lesa-veta-sitja*

Likevektsorda har alltid jamning -å-å i infinitiv. Slik som i td. *gråvå-fårå-råå-håpå* (gå baklengjes)

Linne og sterke verb

Dei linne verba får ending i fortid (preteritum) Dei vert delt inn i klasser etter kva ending dei får. Linne verb får desse endingane i fortid: --a, --dde, --de, --te.

Dei sterke verba får inga ending i fortid. Derimot får dei ofte vokalskifte.

Oppsettet er det same som Karl Bjørset nytta da han skreiv om Nord-Rollagsmålet i eit kort omriss.

Linne verb

1. klasse

Infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å kasste	kasstar	kassta	kassta
å takke	takkar	takka	takka
å målå (e)	målår	målå	målå
å låvå	lávår	lávå	lávå
å båkå	båkår	båkå	båkå
å plågå	plågår	plågå el plå	plågå
å vårå	vårår	vårå	vårå
å lågå	lågår	lågå	lågå
å trega	tregar	trega	trega
å søume	søumar	søuma	søuma
å døue	døuar	døua	døua

2.klasse.

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å tru	trur	trudde	trudd -trutt
å spå	spår	spådde	spådd-spått
å bu (somme seier bo)	bur	budde (bodde)	budd-butt (bodd)
å føLgje	føLgjer	føLdde	føLdt
å leva	lever	levde	levd
å tåpå	tåpå	taffte	tafft
å tølja	tøl	tøldde	tøld- tølt
å bøyge	bøyger	bøggde	bøggd

Som ein ser av det siste dømet, *å bøyge* så skjer det ei monoftongering i preteritum (y-en blir borte) Ein skal ikkje lenger enn øvst i Veggli for å finne forma *bøygde*.

3. klassa

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å førtæLja	førtæL	førtæLte	førtæLt
å leggje	legg	la	lakkt
å sea-si	si	sa	sakkt
å tia	tier	tagde	takkt
å sekkja-setta	sett	sette	sett
å skjilja	skjill	skjild(t)e	skjillt
å spørja	spør	spurde	spurd(t)
å sømmja	sømm	sømmte	sømmt
å fløkkja	fløtt	flutte	flutt
å drøsjja	drøs	drusste	drusst
å synnas	synnn(a)s	synntes-totte	synns

Som imperativ i klassa ovanfor vert ofte infinitivsforma nytta eller som oftast presensforma. Men ved verbet *sea* vert -seg nytta som imperativ. Før vart *-seig* bruka og. *Tosk seig du!* Det tyder at du skal si til han at han er ein tosk. (eller ho) Elles er det å nemna at perfektumforma kan ha både -d og -t i endinga. Det same gjeld for 2. klassa.

UREGELMESSIGE VERB:

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å vilja	vill	vilde	vilja-via
å skuja.skua	ska	skulde-sku	skuja-skua
å konna	kann	konna	konja-konna
inf. manglar	tar	turte	turrt (behøve)
å veta	veit	visste	visst
å måja-måttja	må	måtte	mått-måttja-måkja
å eige	eig	eggde	eggd-ekkt
å ha	har-ha	hadde	hatt

STERKE VERB:**Klasse nr 1.**

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å finne	finnt	fannt	fønne
å spinne	spinnt	spannt	spønne
å binde	bitt	batt	bønnde
å drikke	drekk	drakk	drøkkje
å smelle	smell	small	smølle
å svellte	svellt	svallt	svøllte
å tyggje	tygg	tøggje-tøgg	tøggje
å høgge-høggje	høgg	høggje-høgg	høggje

Imperativ her er td. finn-eller finne

Klasse nr 2.

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å lesa	les	les-las	lese

å drepa	drep	drap	drepe
å gjeva-gje	gjev-gi	ga	gjeve-gjitt
å gjeta (å si)	gjet	gat	gjete
å bæra	bær	bar	børe
å bea	ber	ba	bee
å skjæra	skjær	skar	skøre
å væra	æ (æra flt)	va	vøre
å såvå	søv	svav	søve
å eta	et	åt	ete
å liggje	ligg	låg	liggje
å kåmmå	kjæm	kom	kømme

Imperativ er td. kåmm eller kåmmå

Klasse nr 3.

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å bite	bit	beit	biti
å slite	slit	sleit	sliti
å rise	ris	reis	risi
å sige	sig	seig	sigji
å drive	driv	dreiv	drivi

Klasse nr.4

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å brøte	bryt	brøut	brøte
å skøte	skyt	skøut	skøte
å fløte	flyt	fløut	fløte
å strøke	stryk	strøuk	strøkje
å drype-drøpe	dryp	drøup	drøpe
å krøpe	kryp	krøup	krøpe
å smøge	smyg	smøug	smøgje
å fløge	flyg	fløug	fløgje
å røke	ryk	røuk	røkje
å lyge eller juge	lyg	løug	løgje

å løkja	lyt	løut	partisipp manglar
å sy(småkoke)	sy	søu	sydde(sytt) lite bruka

Klasse nr.5.

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å fårå	fær	for	fare-føre
å gråvå	græv	grov	grave
å gålå	gjæl	gol	gale
å målå	mæl	mol	male
å skåkå	skjæk	skok	skakje
å gnågå	gneg	gnog	gnagje
å ta	tek	tok	tikji
å dra	dreg	drog	drigji
å slå med ljå	slær	slo	sligji
å slå med handa	slær	slo	sligji
å veva	vev	vov	vøve
å vega	veg	vog	vøgje
å døy om folk	døyr	dø	døtt(-dd)
å vekse	veks	voks	vøkse
å svike	svik	sveik	svikji

Døy er brukt i noko meir høgtideleg tale jfr. daue om dyr.

KLASSE NR. 6

infinitiv	presens	preteritum	perfektum
å gråte	gret	gret	grete
å låte	let	let	lete
å gå	gjeng	gjekk	gangje
å få	fær	fekk	fått
å hengje	heng	hekk	hengje
å hange	heng	hekk	høngje
å (h)eite	(h)eiter	(h)ette	(h)ett-(h)eitt

PERFEKTUM PARTISIPP:

Rollagmålet heldt på samsvarsbøying i partisipp.

Hankjønn: *Stilen æ skrivin tå Pær.*
Hokjønn: *Bokje æ skrivin tå ein lærd mann.*
Inkjekjønn: *Brevet æ skrivi tå me..*
Fleirtal: *Bøkann æra skrivne tå fleire.*

PRESENS PARTISIPP:

Presens partisipp endar på -anes.

Dei kom slengjanes.
Han kom vagganes.
Ho kom syngjanes
Dei kom springanes..

ADVERB:

Her er sett opp dei mest vanlege adverba på nynorsk mot dei same i Rollagmålet.

Rollag:

åvom-åvåfør
innnom
bortom-boLom
åvånte
attom-bakom
nolom
noLante
noLme-noLve
utante
attende
bortme-bolme
bakafyre-bakafyry
fyry
utme-utve
nedme-nedve
hitme-hitve
summe-summve

Nynorsk:

ovanfor
innafor
bortafor
ovantil
attafor
nordafor
nordatil
nordmed
utanfrå
tilbake
der borte

TIDSADVERB:**Rollag:**

støtt
alder-aller
sommeti-sommeti-sommti
enno
me
ista
lengje
sjella
nokko sinne-nokkon gong
jamt

Nynorsk:

alltid
 aldri
 av og til
 ennå
 medan
 i stad
 lenge
 sjeldan
 nokon gong
 ofte

MÅTESADVERB:

anslenn-ansless
likens-likens
solessa-slekk so
jenne
hell
sammen
beint
endele
væl
rettig-rekti
ihopes
sammre

annleis
 likeins
 såleis,
 gjerne
 heller
 saman
 beint fram
 endeleg
 vel
 riktig
 i hop-saman
 same

GRADSADVERB:

allo best
enno
likso-likeso
mykjkjy-e
mest-omtrent-nesten
nomme ner
tålle-temmele

aller best
 enda
 likså
 mykje
 nesten
 nåme nær
 tålleg-temmeleg

NEKTINGSADVERB:

inkje-ikkje-allder

ikkje

UNDERSTREKINGSADVERB:

bærre
me

berre
med

MOTSETNINGSADVERB:

elles-hell so
likevæl-liksovæl
sammre hå
no

elles
likevel
samme kva
da

BINDEORD:

Jamstellande:

o
hell-ell
førr

og
eller
for

TID:

da
nær-når
innafor

da
når
innan

ÅRSÅK:

førr-førrdi
sea

fordi
sidan

VILKÅR:

om-viss
om-viss
soframt-om-viss

dersom-hvis
i fall
så framt

FØREMÅL:

so mykjke-berre so
att

så mykje
at

VEDGÅING:

*sjøl om
jamvæL-jamveLt*

sjølv om
jamvel

FØLGJE:

*slekk att
so att*

slik at
så at

SAMANLIKNING:

*enn-hell
somm
akurat som-beint som
te
te*

enn
som
nett som
dess
di

PREPOSISJONAR:

*tå
etter
før
gjønnom
jå(hos i søre delen av bygda)
i (ti visstnok i gamal tid)
etter
te-åt
onnder-opponder
uten-uta-føruta
mot-imot
me
frå
ve sia tå-jamsies
bak-bakom-bakaførr-baka
åver
frammom
myljom
otor
fyre-før*

av
etter
for
gjennom
hjá
i
langs med
til
under
utan
mot
med
frå
ved sidan av
bak
over
framom
mellom
ut av
før-føre

MÅLPRØVE FRÅ ROLLAG:

GjartrusfuggLn.

Dæ va ein gång ei jennnte som heitte Gjartru som satt o båkå, ho hadde tikjkji på se noko lefsebakst o no treinte ho før o bli fælig. Jennnta va truvælig ho, so ho va kje lengje om nokon lefsur. Ho satt i ellhuse på galn, på skallin hadde ho ett røtt skaut o so hadde ei gvit sjurte på se.

Da det lei på eftan kom det ei kjæring gåanes o inn i ellhuset te jennnta.

-Jasså du driv å båkår sa kjæringje

-Ja e gjær no dæ sa jennnta, dæ æ så mannge som ska ha lefsur

-Ja e tennkte e sku ha e me, sa gamla

-Dæ konna du jenne fått hadde e bærre ti te dæ, men æ dæ slekk at du æ søltin so kan du bli me inn o eta mæ kann.

-Nei e æ kje søltin, men datter mi ska gifte se i kvell o da må me ha mat

No vart jenta hallredd, hå va detten før slaks kjæring som sku halde bryllupp før datter si midt i viko? Da ho snudde se før o glane næmmare på o, vart gamla sinna o tok i-

-E ska gje de e, denn som ikkje gje me suvul ska bli ein fuggel.

Da vart jennnta lågå om te ein fuggel o ho for opp gjønno pipa, o ho vart kølende svart tå sote i pipa, men skaute vart ikkje svart, o slekk fekk dennen fuggeln ei rau hette på skallin. O i all etterti vart fuggeln flyganes me rau hette o skrike. Slekk vart Gjartrudsfuggeln te-Gjartrusfuggeln dæ æ Svartspetten dæ-

Numedal er som tidlegare nemnt delt språkleg sett. Skiljet mellom fjellbygdsmål og flatbygdsmål følgjer kommunegrensa mellom Rollag og nabokommunen i sør, Flesberg. Eg skal no vise at Rollagsmålet høyrer med til ei større dialektgruppe som er kalla Aust-telemålet. Det er visse særdrag som er felles for kommunane Tinn, Hjartdal, Hovin, Nore og Uvdal og Rollag i denne gruppa. I denne teksten finn vi døme på ord som høver inn i denne dialektgruppa.

Dette er:

-Jammvekt mål, dvs. at det er same lyden i fyste og siste staving som i fks. *mågå, hågå* og som her i teksten *båkå*.

-Vidare ser vi at gno.l bli til tjukk **l**, fks. i *fugl*.

-*I ellhuse på galn* som vi finn i målprøva ser vi at gno. rd- ending som går over til tjukk **l**, fks. *gard* - bli til *gal*.

-Det blir også bruka gv- forstavelse istaden for gno. forstavelse hv-. Fks. i ord som *gvakk-gvefs* og *gvit*. Dette er eir særdrag for denne delen av landet.

-Til slutt ser vi i teksten dei personlege pronomena:

1.pers.eintal *e* for eg,

1.pers.fleirtall *me*, for vi.

kann for oss.

ALFABETISK ORDLISTE

Her vil du finne bortimot 500 ord. Ordlista er slett ikkje fullstendig, men det er ein start. Mange ord er dessutan ganske begrensa brukt. Familiar kunne ha sine egne ord/uttrykk som få andre bruka td. Eit slikt ord er *puddemus* som er bruka av ein familie eg kjenner. Ordet tyder rusk eller ruskeri.

Dette er for det meste det ein vil kalle gamle ord og uttrykk. Mange av dei er gått ut av bruk. Mange av dei som er gått ut av bruk hørte til ei anna tid og andre levekår enn dei vi har i dag. Solein vil dei heller aldri koma att. Men det kan vera interessant likevel å sjå noko av rikdommen språket vårt har hatt.

Ordlista er som sagt mangelfull; det er mange ord og uttrykk som kunne vore med, men som me ikkje har komme på i farten, eller som me rett og slett ikkje kjenner. Dessutan er det mange ord som er så vanlege at dei ikkje er teke med.

Difor er det gjort plass lenger bak slik at du kan skrive ned ord og uttrykk du kan og hugsar. På den måten blir dei ikkje gløymt.

Dei fleste orda har ordklasse ført i parantes etter seg slik:

s.m er substantiv maskulinum eller hannnkjønn

s.f. er substantiv femininum eller hokjønne

s.n. er sbstantiv nøytrum eller inkjekjønn.

adj. tyder adjektiv.

adv. er adverb.

refl. det tyder refleksivt verb.

uttr. det tyder at ordet er brukt i uttrykk

L som i **bLeng** viser at her må du bruke tjukk l som i bLå

Somme av orda er uråd å oversetja, så dei er forsøkt forklart med fleire ord eller i ein samanheng.

A.

abakLe (adv)	vrient, vranget, vanskeleg
akort (s.m.)	<i>dæ va ein fæL akort dæ</i> , eit svært arbeid
annföttes (adv)	<i>ligge annföttes</i> , ligge med beina mot kvarandre
annlein (adv)	onnorleis, anderledes
annløkt (adv)	lattermild
anntønnele (adj)	dumt, plumt, keikete
anntøne	det same som ovanfor
armodsel (s.f.)	eit lite illebefinnende, eller sagt når ein føler seg plutselig slapp
askjle (adj)	umaugleg, vranget, vanskleg å ha med å gjera
atal (adj)	tverr, vranget, grinut
avlåtin (adj)	ein/ei som bær seg for ingenting

B.

bakstefLøy (s.f.)	trepinne til å snu lefsa/flatbrødet med under steiking
baLe (s.f.)	lagga trekopp (sjå lagge) sjå ystingsbal
ballint (adj)	tungvint og tomlute, vanskeleg å arbeide med
balldrint (adj)	det same som ovanfor
barsok	merkjedag, 24 august
baske (v)	halde leven, streve
bastaug (s.n.)	kjone eller tørkehus der dei tørka kønnet eller røykte kjøtet
bell (s.m.)	tingelen i bjølla
bendill (s.m.)	bandet rundt kornbanda
benke (s.f.)	hjelp, <i>e fær sjå om e ikkje fær gjort deg att ei benke</i>
binde (v)	strikke
bingsel (s.n.)	band til å binde med
bisk (s.m.)	frokost
biskøkt (s.f.)	arbeidsøkt før bisken
bjønnevok	merkjedag 22. mai
bLekkje (s.f)	blad
bLeng (s.m)	ei tunn væske som ligg oppå surmjølk.
bLinning (s.m)	mølteblom som har knytt seg
bLøytøkølle (s.f.)	kølle tyder <i>kopp</i> eller <i>bytte</i> b. er da ein kopp der ein legg høy i bløtt
bona (s.m)	bunad
bonding (s.m.)	stricketøy. Dei fleste i Rollag har stum <u>d</u> her. Men i Veggli uttalar dei <u>d</u> .
bresen (s.m.)	ein lapp som ligg utapå vomma på dyr
brettug (adj)	vanskeleg å gjera til lags, kresen i matvegen
bringe (s.f.)	bryst
bringekøll (s.m.)	forhøgninga mellom bringa og mellomgolvet
brok (s.m.)	bukse
brond (s.-)	brunst
bronde (v)	vera i brunst eller pare
brynslevøL (s.f.)	kant på ljåen som kjem etter mykje bryning
brøtning (s.m)	fløtning
bumat (s.m.)	det som vart laga på setra, smør ost og prim
buste (v.refl)	<i>buste se te</i> , gjera seg til, bli sint
bustelyng (s.-)	røslyng
bustin (adj)	ein som er arg, kan også tyde noko nær nifs. <i>Dæ va bustint</i>
busvill (s.f.)	svilla på stabburet
bøin (adv)	<i>e æ so bøin te bæe</i> , vera i villrede, ikkje veta kva ein vil
bølle (s.m.)	bolle

D.

dipil (s.m.)	vått myrhøl, djupt sølehøl
doktermøte (s.n.)	time hjå doktoren
dravLe (s.m.)	td. geitedravle. Det som flyt opp når ein kokar geitemjølka
dreven (s.m.)	ovarenn i skibakke
dreven (adv)	<i>å gå dreven</i> , å gå over ende, falle
drevdott (s.m.)	skilje mellom krutt og hagl i ei haglepatron som skal drive hagla ut. Tidlegare var drevdotten av papir, seinare av filt.
drogu (s.f.)	<i>ei heil drogu</i> , ei stor mengd, ein stor flokk. <i>Alt i ei drogu</i>
drusle (v)	drysse
drøsja (v)	drysse
dråg (s.f.)	drag på slede
dråghæL (s.m.)	nederste delen på <i>drågje</i> som ofte er forsterka på eitt vis
drågviu (s.f.)	på handkjelke, sjå viu
duguL (s.m.)	måltid midt på dagen, da helst graut
duste (v)	danse jfr plassenamnet <i>Dusterud</i> .
dyft (s.-)	støv
dyngje (s.f.)	søppelhaug
dyngje (v)	lesse på så altfor mykje
dynn (s.f.)	dør
dytte (adj)	tett, trangt
dyttint (adj)	det sama som ovanfor
døaroL (s.n)	beskjed om at einkvan er død. <i>E gjeng me døaroL i dag</i>

E.

eintutele (adv)	einsformig
einkom ærin	eins ærend
elein (adv)	på ein eller anna måte, sjå <i>mangelein</i>
emningsved (s.-)	virke som eignar seg til forskjellige ting
endug (adj)	endefram, litt dum
engøL (pron)	ein eller annan, vert bøygd i kjøn og tal
evLe (v)	handsama eitt eller anna lett, greie, mestre

F.

faLe (s.m.)	belegg, td innvendig i ein mjølkekopp, fiskebutt el. liknande
farveig (s.m)	<i>e såg farveigen etter dei</i> . Spor
fena(d) (s.-)	småkrytur som sau, geit
fente (s.f.)	jente helst ei fattig ei
fessel (s.n.)	plaster,forbinding
finte (s.f.)	sneiord
fingå (v)	gå utan å ha eit bestemt mål/hensikt- gå tur gjorde dei ikkje før
fisk (s.m)	indrefilet

fisle (v)	sladre
fisletrut (s.m.)	ein som sladrar. Vart bruka om ein som sladra til presten om nattelaup
fLor (s.m.)	fjøgsgolv
fLyge (v)	vera i brunst. <i>Ho fLyg</i> kan ein ein seia om ei tisper som har løpetid
fLyjill (s.m.)	ytre endin på staven som dei treskte kornet med
fLøgtid (s.f.)	løpetid
fLøyme (s.f.)	ein som pratar altfor mykje, sjå <i>åfløyme</i>
fLøyt (s.m.)	bit, del av eit større stykke/område. <i>gå fLøyten</i> , gå gale.
fote (v. refl)	<i>fote seg av gåLe</i> , gå
frøu (s.-)	skum td på mjølk
fromsekaLv (s.m.)	kalv av ein viss alder
fugge (v)	pakke på seg, kle seg inn med, gjerne filler. <i>FuggeGuri</i> var namn på ei kjærting
fø (s.f.)	rumpe, eldre form er <i>fu</i> . <i>Uh, hu jygge har tyru i fu</i>
fønne (s.-)	daugras
fåtåfille (s.f.)	bordfille, tørkeklut

G.

gagg (adj)	stump vinkel, bruka om skjefting av ljå gno. <i>gaghalsa</i> , bakoverbøyg
gaLin (adj)	galen, gal
gaLhaL (adj)	sagt om kyr som spring gjerder (gardar)
gaLtaLes (adv)	<i>gå galtales</i> gå innom kvar ein gard på ein strekning
gangnløyse (s.f.)	til inga nytte, tener ingen hensikt
gastelere (v)	vera i selskap eller halde selskap.
gastelering (s.f.)	<i>Det va et syn te gastelering der me va</i>
gauve (s.m)	storkar uttala <i>gøuve</i>
gLomsk (adj)	omfram, svært flink
gangle (adv)	høvisk
gap (s.m)	ein vågal ein
gapute (adj)	vågal
gjenne (adv)	gjerne
gjibursdag (s.m.)	gebursdag
gjildre (s.f.)	sjølskot for bjørn
gjord (adj)	moden, <i>all mølta va gjord</i>
gLette (adj)	glatt
gLufs (s.m.)	uråd å omsetja, nedsetjande. Ein glufs er ein som trår til uvørent
gLufsin (adj)	<i>han er temmele glufsin</i>
gLøys (s.m)	sprut
govillsmon (S.f.)	tilbakebetaling på ein annan måte enn det ein er skuldig
grinin (adj)	grinete

griug (adj)	tidleg oppe om morgonen, eller tidleg ute
gruv (adj)	spiss vinkel, sjå gagg, bruka om skjefting av ljå. gno. <i>gryfa</i> bøye fram
græLint (adj)	surt og kaldt
grøn (s.-)	mat av mjøl, poteter, ost, grønnsaker. Ikkje kjøt
guve (v)	<i>jasså sit du der o guver</i> , sitte å glane fram for seg utan å gjera noko
gvannndag (s.m.)	kvardag
gvannndags	<i>til gvannndags</i> , til kvardags
gvannndagsLe	kvardagslig
gvannndagslagje i,	i kvardagslaget
gvefs/gveps (s.m)	hveps
gvem (s.m.)	ein som er vimsute
gveme (v)	vimse, røre på
gvemin (adj)	vimsute
gvempint (adj)klamt, jfr <i>Gvempestigen</i>	ein stig opp i kjørkjebygde i Veggli
gvine (v)	kvine, (hvine)
gviske (v)	kviske
gviskre (v)	kviske
gyger (s.f)	hulder. gy blir uttala <i>jy</i>
gørrkim (s.-)	ørkyte
gång (s.-)	gjær
gå åt (v)	legge merke til, <i>e gådde åt`n</i> Eg la merke til han og vart overraska over det eg såg, vart forskrekka

H.

hallarhøl (s.n.)	brunstgrop
halltekkje (s.n.)	hus med skråtak
haLLtes	<i>te halltes</i> , halvparten. <i>Me gjekk veigen te halltes</i>
hamburg (s.-)	polka
hamLe (v)	ro bakover
handrev (s.n.)	rekkverk
hang (s.m.)	tendens, tilbøyelighet
hardliva (adv)	treg mage
haugety (s.-)	underjordiske
hekteglas (s.n.)	vindaug til å opne
hekute (adj)	oppdelt
hekjint (adj)	det same som ovanfor
hekale (adj)	-
hentint (adj)	<i>møltta er hentint</i> , langt mellom kvar
herhiti (adv)	her hjå oss, her på disse kantar
hevd (s.-)	gjødsel
hevd (s.m.)	gamal rett

hevdefor (s.-)	før av gjødsla grasmark
hevja (v)	kaste
hevLe (s.f.)	bøtte
hit (s.m.)	sekk av skinn
hjall (s.m.)	hems
hjursle (s.f.)	bukreima på hesteselen
ho (s.-)	hå (gras)
hoLløk (s.m.)	hengjemyr
honedøgøn	merkjedag. Honedøgøn tek til 23 juli og varar ein månad
hosu (s.f.)	strømpe
hosubandstan (s.-)	like nedanfor kneet, der hosubandet er festa
hugu (s.n.)	hovud
hugujoL (s.f.)	hovudpute
hugutre (s.n.)	tverrtreet fremst på ein kjelke eller slede
huku (s.f.)	hake
hukre (v)	fryse
hukrint (adj)	kaldt
hutint (adj)	ufyseleg, uhyggeleg, kaldt
hy (v)	springe fort bort
hy (v)	banke ut ein ljà under smiinga
hyle (v)	same som hy, springe av gårde
hykjill (s.m.)	knehase
hyven (s.-)	<i>ta hyven</i> , leggje på sprang
hæLe på (v)	drive på ufortrødent
helgemess	merkjedag, 7. november
helgemesssludde	det hadde lett for å koma nedbør ved <i>helgemssleite</i>
høgst dag	midt på dagen, <i>høgstdagstogje</i> , det toget som går midt på dagen
høLningen (s.m.)	halvparten
høymø (s.-)	rusk etter hø
håballen (s.-)	tida mellom våronna og slåttan
håLt (adj)	glatt
håmmårsbot (s.f.)	den mjuke puta bak kneet
håne (s.f.)	geit som har hatt ein killing
håpå (v)	<i>gå bakover, du ska kje håpå for da håpå du mor o far din te helvete</i>
I.	
i (prep)	i, gamalt <i>ti</i>
i betiss	tidsnok
i tiss	på ferde, <i>hå æ i tiss</i>
i tevL	i godlag
ikønn (s.m.)	ekorn
imist (adv)	ymse
imsne	<i>te imsne siun</i> , til begge sider

J.

jaklin (adv)	vera ubestemt
Jakop Våthatt	merkjedag, 25 juli
jamsies (adv) ⁹	jamsides
jamvæL	jamvel
jamvæLt	til og med
jaske (v)	smiske
jaskrin (adj)	smiskete
javLe (v)	småtygge
jomme (s-)	rømme jfr. <i>jommegraut</i>
jongje (s.m.)	bordkniv
juv (s.n.)	gjel
jyggeL (s-)	juggel
jyskrin (adj)	redd, lettskremt
jærløst (adv-adj)	forsterkande ord, veldig, svært mykje
jærsestøst (adv-adj)	det same som ovanfor, bruka mest i Veggli?
jøkLe (s.f.)	bruka om isgangen i ei elv om våren. <i>Jøkla gjeng</i> . Isen går
jåså (s.m.)	hare
jåsåjeit (s.f.)	perleugla vart kalla jåsåjeit
jåståstigen (s.m.)	<i>Hadde e de o ein te, fela de berre tri på fem, sa jenta i jåståstigen</i>

K.

kadde (v)	gå seint,
kakjesme (s.f.)	katekisme
kaku (s.f.)	brød
kakubryne (s.f.)	brødskive
kallpust (s.m.)	kort kvil, pause
karimess	merkjedag, 25 november
kast (s.n.)	eit kast lefsur, fire lefser sjå sending
kast (s.n.)	stein eller kvisthaug som er kasta saman for å markere ei hending
kavL (s.m.)	rund stökk
kavLegoLv (s.n.)	golv av runde stokkar
kjellarmjøLk (s.-)	mjølk som er sett i kjellar til surning
kjitug (adj)	kilen
kjoe (s.m.)	den delen av ljåen som går inn i orvet sjå <i>spørv og tjøg</i>
kjæseløg (s.-)	osteløype
kjæta (v)	<i>dæ æ da ingenting å kjæta etter</i> , ingenting å stå etter, bry seg med
kjerv (s.n.)	laukvist samla i ein bunt som vart tørka til foring. Hekk gjerne i buveggen
kjon (adj.)	overlegen, stram om åtferd
kjøfsle (s.f.)	issvull
kjøL (s.f.)	kulde
kjøve (v)	å fryse til is, bli til ein issvull

kjå(v)	mase, drive på jfr Kjåhallin i Fulsås mørkje. Rettare med t-tjå?
kjåkLe(v)	mase
kjåkLe(s.f.)	Kittil Torsrud kalla dynamolykt for ei kjåkle
kjåkLin(adj)	masete
kjåkå(s.m.)	kjake
kLandre(v)	plundre
kLandrin(t)(adj)	plundrete
kLein(adj)	sjuk
kLeinskLe(adj)	sjukleg
kLing(s.m.)	lefse-kling
klot(s.-)	mjølbolle i suppe
kLønin(adj)	god til å henge seg fast, klatre
knipin(adj)	gjerrig
knott(s.m.)	lite insekt
knussle(v)	spare passe på å ikkje gje for mykje
knusslin(adj)	bruka om ein som sparar eller er redd for å gje for mykje
korte(s.f.)	kart
kremmar(s.m.)	kjøpmann
krikLe(v)	be innstendig til bords, mase om at ein må setja seg innåt. Det er ei historie om ein som hadde vore i Tinn og kom utsulta heimatt. <i>Men bau dei de ikkje mat derborti da</i> , spurte dei, <i>jau, men dei krikLa ikkje svara han</i>
krilla(s.-)	meslingar
kring vriin(adj)	bruka om ein person som er svært vrang og vrien
krytur(s.-)	krøtter
krøsj(a)(v)	knuse <i>krøsj-a-krøs-krusste-krusst</i> . <i>Ho krusste se på`n kaste seg på`n</i>
krøttle(adj)	forsterkande uttrykk, svært mykje
krøkj(in)(adj)	krøkute, ha vondt for å gå
krøssmess	merkjedag ein om våren og ein om hausten 3. mai og 15 sept. Ved den siste skulle krytyro vera heime att frå setre
kråkerå(s.f.)	stokk øvst på mønet som ligg i krysset der vinnhuvan møtes
kråsin(adj)	bruka om ein som har lyst på noko
kråmå(v refl)	<i>har ho kråmå se te att?</i> , har ho komme seg att?
kråm(s.-)	billeg vare, bruka nedsetjadne om folk også, <i>de førbanna kråme</i>
kråmbu(s.f.)	butikk
kråse(s.f.)	ein som er grisete
kråsin(adj)	bruka om ein som er grisete
kråvå på(v)	fryse på, <i>de va kråvå på i dag tile</i>
kulpin(t)(adj)	tererengbeskrivelse,
kupe(s.f.)	krybbe
kurv(s.-)	pølse
kusjint(adj)	kaldt, surt

kuv (s.m.)	kul
kuvin (adj)	med kul på
kvelle (v)	ta kvelden
kvenneknurren	merkjedag, 1. sept. Da venta dei på kvennevatnet
kvåndel (s.m.)	oppreist stokk i midten av kølmila. I slekt med <i>kyndel</i> , fakkell
kyndelsmess	merkjedag, 2 februar. <i>Te kynnelsmess sku dei vera halvstarva</i>
køll (s.m.)	kolle
kølleluve (s.f.)	gamal luvetype
køllin (adj)	stutete, dum
kørp (s.m.)	ravn
kørv (s.f.)	korg
køs (s.f.)	dei brente køsir og dyrka dei. Finst i ei rekkje stadnamn
kå (v)	vende høyet med rive
kåmningje (s.-)	den som er i kommingje kjem snart, er på veg
kåmmår (s.m.)	utedo
kånstig (adj)	rar
kåstesamt (adj)	dyrt
kåvå ((s.m.)	kove, lite rom innafor stugo

L.

lagge (v)	å lagge vil si å laga trekoppar eller tynner av stavar.
lakale (adv)	fælt på grunn av likesæle
langresst (adv)	ha reist langt, <i>å e æ no ikkje langrest</i> kan ein seia dersom ein vert bydd mat for å understreke at det ikkje er lengje sidan ein har ete
larsok	merkjedag, 10. juli
lausliva (adv)	laus mage
lauv-snei (s.-)	lauvkvist som ligg att etter at td sauen har ete opp eit kjerv
lefsetøyr (s.m.)	kakelinne
legu (s.f.)	liggeplass oftast etter dyr
-leik (-)	mykje bruka suffiks td i trekleik,
leikint (adj)	på grensa til det utrygge
lekje (s.f.)	vassrenne uthola i tre
lengde (-)	ta ut på lengde, dvs reise langt
likesæl (adj)	likeglad
lite (v)	lystre, høre på formaningar
livsjuk (adj)	magesjau
ljøske (s.f.)	lys, <i>e såg ei ljøske på himilen</i>
loku (s.f.)	ei slå for ei dør eller ei luke
lomsk (adj)	bruka om ein som er svært flink til noko. <i>Han æ lomsk te o løype</i>
lopperå (s.f.)	stong dei hadde ute som skinnfellane vart hengt på når dei skulle banke dei reine for loppur

lutars (s.m gen)	på deling <i>dei fiska te lutars</i>
løg (s.m.)	lake av ymse samansetjingar
løggLe (adj)	morusamt
løk (s.m.)	stille parti i ein bekk, helst i myr
løkja (v)	å må
løype (v)	gå på/renne på ski, eller renne tømmer eller anna utover
løype (s.f.)	<i>han gjorde ei alvåle løype</i>
løypeski (s.-)	ski til å løype med i motsetnad til hoppski
løytute (adj)	lunete
lågved (s.-)	furaved som har liggje lengje i ei myr
lån (s.f.)	lunne eller ein haug av noko som er kasta saman eks <i>lauvsnei-lån</i>
låsste (s.f.)	stokk el. vindfall som er nedgrodd eller som ligg i vatn
lått (s.m.)	feleslått
låtå te (v.)	gje bort eller helst skøyte til noko

M.

mangelein (-)	på mange måter, på ein eller annan måte
mangmeint (adj)	so ymse
marimess	merkjedag, 25 mars
marisup (s.m)	mjølk som ikkje er sila eller seperera
Marit Vassause	merkjedag, 20 juli
maugle (adv)	mogleg
mearm (s.m.)	hofte
meka (v)	<i>han sto o meka</i> , han fekk lite gjort
mekale (adj)	dårleg utført arbeid
meksline (s.f.)	ryggen på ein ljå som skal forsterka han, av gno å mektast, gjera sterkare
mellesin ((s.-)	medisin
menåtte (s.f.)	midnattstid
mikkjelsmess	merkjedag, 29 sept. jfr. <i>ved Mikkjelsmessleite</i>
minnug (adj)	ein som hugsar godt og mykje
mjakLe (v)	stomle på, ikkje få til det ein prøvar på
mjaklLegreie (s.f.)	noko ein ikkje får til
mjakLin (adj)	ein som ikkje får det til, er utan handlag
mjell (adj)	<i>snøen e mjell</i> , laus snø, det er ikkje hald i han
mjelte (s.m.)	ei ekstra økt i setertida, frå kl. 3-4 om morgonen til vanleg dag byrja
mjølkebu (s.f.)	inste rommet i seterbu, der det var hyllur av halvkløvningar til å lagre bumaten på
mog (s.m.)	mo, vanleg stadnamn: <i>Mogen</i>
moL (s.m)	mår (rovdyret)
monkefes (s.-)	dis på tjønnan om såmmårskveldane
mortensmess	merkjedag, 11. november

moskat (s.m.)	blomsten geranium
myhank (s.m.)	mygg
møkker (s.-)	møkk, gjødsel
mønnan (s.-)	om m- om morgon
måg (s.m.)	svigerson, <i>å sitja måg</i>
mørk (s.f.)	ei mark, 250 gram. Fleire mærkær
mørkje (s.-)	i uttrykk- <i>på mørkje, i mørkjinn</i> , i marka, utmarka

N.

nauig (adj)	lite viljug til
neka (v)	arbeid seint, puslute
nekin (adj)	bruka om ein som arbeider seint, puslute
 neste kvist (uttr)	<i>det æ kje neste kvist å kåmmå borti der</i> , det er langt dit, ikkje fort gjort
nett (s.f.)	nøtt
nokolite (adj)	ikkje so reint lite
nu (v)	slå spikaren attende dersom han har gått gjennom
nukeLe (adj)	dårleg, smått stell
nupetein (s.m)	nyperosebusk
nustrin (adj)	ein som ser dårleg ut
nustrint -	stusseleg
nykLe (s.n.)	garnnøste
nyte (v)	refl. <i>Ho nyt se kje meirso</i> kan knapt gå, setja beina under seg
nø (s.n.)	eit lite nø, eks lite barn
nøre opp (v)	gjera opp i omnen eller ein varme i skogen
nøskrytur (s.-)	nautekrytur
nøsø (s.m)	nase
nøv (adj)	gjerrig
nøyte (v)	refl. skunde seg. <i>Me nøtte på</i> , vi skunda oss
nøytug (adv?)	<i>han æ nøytug om tie</i> . Han nyttar tida godt
nåsle (s.-)	nesle
nå året -	bli mogen om bær, frukt, ol

O.

oLe utom etter noko (v)	prate rundt grauten, for å få greie på noko
oLskjella ut (v)	gjera greie for, definere
omfram (adj)	særleg, (positivt)
omgjersdord (s.f)	-
omsoms (-)	<i>De æ kømme omsoms</i> , det har blitt borte
onderle (adj)	underleg
onderbona (s.m.)	grima under stabburet
ovin (adj)	<i>snøen æ ovin</i> , snøen er fast oppå, men heilt laus nedi

P.

pauke (v)	når snøen er djup og vond å gå da paukar ein
paukint (adj)	vondt å ta seg fram
pikluve (s.f.)	gamal luvetype. <i>A.O.Vinje: Da gret den vesle Luråsen i Numedalskufta og med pikluva si.</i> Knut Lurås, spelemann og rosemålar
pisil (s.m.)	kjælenamn på katt
pist (s.m.)	peis, (eldstad)
pisthus (s.n.)	rom i eit hus med pist i, dvs det kan fyrast i rommet
pLondre (v)	plundre
pLosse (v)	<i>det er ingenting å plosse med</i> , bry med
postelin (s-)	porselen
potret (s.n)	portrett
poteter (s.m)	det heiter <i>ein poteter-</i> ein potet
pott (s.m.)	holmål, ein snau liter. <i>Men sjenk i ein pott so ska me ture godt, sa Galne Uldrik</i>
preinas (v)	krangle på ein ertande måte
preinegreie (s.f.)	pek
pråm (s.m.)	robåt
pøLsje (s.f)	pølse
pønte (v)	refl. tørke seg bak
pæL (s.m.)	holmål, to og ein halv desiliter, jfr tripæling, heilflaske

R.

rabbe (v)	småprate på ein koseleg måte, pludre
rabbeløyte (s.-)	uttr. <i>du hadde jadden rabbeløyte i går.</i> Det kan bli sagt til ein som har høyrte på ein annan som er god til å prate. Det beskriv opplevelsen som noko positivt
rak (adv)	rett
rak (adj)	<i>fisken æ rak</i> , råkåfisken er ferdig
ratt (adv)	med ein gong
raun (s.m)	rogn (tre)
ravin (adj)	rask på ein nokså sjuskute måte
ravLe (v)	prate mykje rør
ravLe (s.f.)	ein som pratar mykje rør
rempling (s.m.)	ungukse
rise (s.m)	troll, stor mann
riste (v)	rense fisk.
ro (s.f.)	sjå brynslevøl, elles betyr det ein grov el ru kant etter sliping
roku (s.f)	spade, jønnroku og treroku.
romlint (adj)	mykje låt
rugg (--)	<i>han er rugg no-kar/kry</i>

rugge (s.f.)	åkle
ruve (s.f.)	stabel med flatbrød
ruvLin (adj)	ujamn
rylle (v)	småprate utan noko bestemt tema
rysjekrok (s.m.)	med ein r- kan ein rysje ut høyet, dra ut i små dottar som ein gjerne vandla sjå vandle
rø (v)	prate, <i>e rødde ve`n</i>
røte/røtin (adj)	roten
røyne på (v)	bli slitsomt
røyning (s.f.)	<i>Ho æ sterk ho Jårån om det sku kåmmå på ei røyning.</i> Om det skulle bli slitsomt
røytevær (s.n)	langvarig regn, rått vær
rå (s.f.)	ei stong til å hengje klær på jfr lopperå
råkå (s.m.)	råkå på, haug på. Me hadde so mykje møltur at det var råkå på spannet
råkåfisk (s.m)	rakfisk
råme (s.f)	rått
råmint (adj)	rålendt

S.

salomonsteikje (s.f.)	milten (på dyr)
sangfele (s.f.)	vanleg fele, fiolin
samfares (adv)	over det heile-heile vegen
sending (s.f.)	mat som vart sendt til eks likferd. Ei sending lefse var på seks kast sjå k.
seinn (s.-)	hinne av støv, damp og røyk-trykk på <u>se</u> -inn
sengjehus (s.n.)	soverom, eller eit hus til å liggje i
sess (s.m.)	sitteplass
silju (s.f.)	selje
sitt på kvell	uttrykk: <i>E venta månin sku kåmmå opp, men han sitt so på kvell no.</i> Han er i neann
sjelleri (s.n.)	bilete, fotografi
sjellfell (s.n)	ståande bordvegg, <i>sjellfellklenning</i> av gno skjaldfili
sjevute (adj)	flekkute, botute
sjusåvårdagen	merkjedag, 27 juli. Regna det denne dagen vart det regn i 7 vikur
sjygne (v)	sjå etter, <i>dei sjyngte ikønnfellun sine</i> , og <i>dei sjyngte fiskegåno</i>
sjøLing (s.m.)	jønn i pisten til å hengje grytur i
sjønnaviu (s.f.)	styringsviu på kjelkar
sjønne (s.f.)	stjerne
sjøvøle (adv)	til inga nytte
sjøvøllsarbeid (s.n.)	arbeid til inga nytte, jfr Sisifos i det gamle Hellas som trilla stein opp fjellet og steinen rulla ned att kvar gong. Det var <i>sjøvøllsarbeid</i>
sjøtte (v)	<i>Han sjøtt ingen ting.</i> Han tek ikkje hensyn til noko
sjøttesløst (adv)	utan gjerd, liknar ingenting
sjøttesløyse (s.f.)	uansvarlegheit

sjåskinn (s.n.)	tunn hud frå vomskinn, bruka som glas i lykter
skantill (s.m.)	renna bak båsane i fjøset
skarre (v)	skarre og bera, slite og bera tungt
skjebbin (adj)	uvann
skjesse (v)	gå på skeiser, <i>dei skjessa te byen før i tie</i>
skjessur (s.fl)	skeiser
skjinnbarle (adv)	tydleg
skjykju (s.f.)	lite skur, tarveleg husvære
skjyvju (s.f.)	bord som er hengsla på vegg og til å slå opp/ned
skjære (s.m.)	saks
skorte (s.f.)	<i>bergskorte</i> , berghylle
skotu (s.f.)	ause av tre
skrante (v)	mangle noko, helsemessig
skrantinn (adj)	ein som manglar noko helsemessig
skrinnfor (s.-)	høy som er slått i utmarka eller på ugjødsla mark
skromLint (adj)	skumt
skropu (s.f.)	<i>gje ei skropu</i> , skjenne på
skrubbe etter (v)	kjefte på ein
skrubbeskøtt (s.n.)	galopp, om dyr i fart
skruv (s.m.)	utskjæring på toppen av skåp
skry (v)	hoste opp slim
skrøv (s.n.)	mågå eller skritt
skvaldre (v)	prate på ein masin måte
skølles (v)	sjå ut som, synas godt i terrenget.
skøllin (adj)	<i>Han sto so stor o skøllin</i> , han syntes godt i terrenget
skørr (s.f.)	avsats i terrenget gjerne trang. Også bruka om sitjeplassane i kjøkja
skøv (s.n.)	tak, <i>han tok mi et skøv mæ.</i>
skøte (v)	skytte
skåk (s.f.)	drag på hestedoning
skåklefallsdagen	merkjedag, på denne dagen skulle dei vera ferdige med med våronna, No byrja håballen. S. vart rekna for ein uvann helgedag. <u>3. juni</u>
skåtske (v)	enklare måte å danse springar på. Der det er samdans heile dansen
skårebukt (s.f.)	bøyen fremst på ljàen
slengjesnu (v)	danse rundt i samdans i springaren
slirety (s.n.)	knivestell, kniv og slire
slå ein slått-	slå ein slått på fela, spela
smyLe (s.-)	grassort
småbrøtin (adj)	smekker
småmat (s.-)	småsuppe
småskørin (adj)	smekker
snjø (s.-)	snø
snopint (adj)	lite av noko

snyltrebanne (s.f.)	ein banne som det ikkje er synd å bruke, som td pokker
snørin (adj)	vera gjerug
snøskLe (adj)	lite og stakkarsleg
snål (adj)	kjekk-grei-koseleg
spennil (s.m.)	vridd vidjekvist, forma som ein ring med lås på
spil (s.m)	speile
spjong (adj)	tunn, mager, hengslute
spjongLin (adj)	ein som er tunn, mager, hengslute
spreu (s.f.)	magesjau
spørv (s.m.)	spissen på ljàen som går inn i orvet
spørvehøl (s.n.)	hølet i orvet som spørven går inn i
stabeint (adj)	rett fram, rett på
starve (v)	fore husdyra jfr gno <i>starfa</i> som tyder å arbeide
stauke (v)	stange i arbeid, ikkje få det til
staukin (adj)	ein som stangar, stiv og ikkje lett å ha med å gjera
staurinn (adj)	stiv og stront
stomLe (v)	rote, drive på utan å få det riktig til
stomLe (s.f.)	ein som stomlar
stomLin (adj)	det same som ovanfor
stuvin (adj)	sær, tverr og treg
støkke (v)	skremme
støLp (s.m.)	tråkka gangveg i snø
stå i føtte (uttr)	å stå i føtte, stå kørr roleg, jfr uttr. <i>dette i føtte</i> , dette rett ned
ståkin (t)(adj)	bråkute
suffsin (adj)	grisete, <i>nei der va de suffsint</i>
suffisant (adj)	flotte greier
suLu (s.f.)	svale
suvvuL (s.-)	mat
svarve (v)	dreie
sveg (s.-)	grankvist, kan vriast til band fks til feste for skiveden i skigard eller gjurd på ein trekopp
svull (s.m.)	iskul
svå (v)	<i>børken svår når sevjan gjeng</i>
stømperskrok (s.m)	jfr ein stømper
syn (s.n.)	<i>de æ et syn hå svart du va da--- det må no vera et syn (plage) med datta</i>
søll (s.m)	soll, <i>brøssøll</i>
sølleverkje (s.-)	noko til å laga søll av, brød, kaku, ost ol.
søndle (adv)	ærgeleg, leitt
såmmårsdagen	14. april. Flyttedag for tenestefolk
såt (s.f.)	<i>Danielssonsåte</i> er ein fiskeplass i Tråtjønn. Det var der sonen til Daniel sat og fiska

T.

tame (s.m.)	<i>ja dæ gjeng no me tamin dæ-</i> det går med vanin-rutina
tan (s.-)	sprang, <i>dæ gjekk i et eneste tan</i>
tar (v)	<i>du tar ikkje gjera dæ</i> , presens av å turva, finst berre i presens
taug (adj)	taus
tegnebok (s.f.)	lommebok
tenja (v)	springe, om dyr
tjell (s.m.)	plagg som ligg oppå skinnfellen
tjugendagen	13. januar. <i>Dei festa tjugendagen. Slåtten Sopalimin skulle feie jule ut</i>
traug (s.n)	traug
travale (adv)	vrangt, vrient, plundrete, <i>arbeidssamt. Dæ æ so travale detten fillarbeie e heldt på mæ</i>
travelt (adv)	<i>du har dæ vel travelt no</i> -du har vel mykje å gjera no.
trave (s.m)	<i>ein filletrave</i> , nemning på gutar ofte i oppvoksteren
tree (s.n.)	innhegning for dyr
treine (v)	streve, drive på med hardt arbeid, slite
treinint (adj)	strevsamt
tripæLing (s.m)	ei heilflaske dvs ¾ liter
troe (s.f.)	krybbe
trompe (v)	trasse, tverke
tromp (s.m)	ein som trassar, tverkar
tru (v)	stole på, <i>e trur`n ikkje lenger hell e ser`n</i>
trug (s.m)	ein som er sta, sein og trugin
truge (v)	trasse på, <i>han truga o prata</i>
trugin (adj)	ein som er sta, egen, vanskeleg å få til å gjera noko også sein
træk (adj)	jamntjukk
trækleik (adj)	tjukkleik, <i>dannan æ tong, du ser de på trækleiken</i>
træle (v)	slite
trælsamt (adj)	slitsomt, arbeidssamt
tryte (s.f)	abbor
tryte (v)	vekse fram
trøsskLe (adj)	kjedeleg, utan von
tråkk (s.m.)	gårdsplass, <i>han stend ute på tråkken</i>
tråsk (s,m,)	liten ask av tre
træsk (adj)	gjerug og vrang på same tid, <i>Hælge Træsk, Tore Træsk</i> oppnamn
tugge (s.f.)	<i>makketugge</i> ,
tugu (s.f.)	gryteskrubb, laga av tugugras (lyngplante som liknar Kråkefot)
tukke (v refl)	flytte seg til sides. <i>tukke de Kjersti..</i>
tøkLin (adj)	handig, kjekk, lettvin
tvele (v)	tru, <i>e tvela før dæ</i> , det var det eg trudde,
tvel (s.-)	<i>dæ æ tvel om dæ</i> , det er sannsynleg
turk (s.m.)	<i>no æ dæ go høyturk</i>

turke (v)	tørke
tøLe (s.f.)	ein dum, endefram, stakkarsleg person
tønne (v)	tørke, <i>han æ tønna no</i>
tøyr (s.m.)	linne, mildvær jfr <i>lefsetøyrn</i> namn på kakelinna fyre jul
tuppe (s.f.)	furukongle
tunn (adj)	tynn
tunnskLe (adj)	tynnvoren
tyskfele (s.f.)	vanleg fele, fiolin
tøll (s.-)	fur
tøllebar (s.-)	furubar
tåså på (v)	bli redusert. <i>E synes Kittil ha tåså på sea sist e såg`n</i>

U.

uhøvint (adj)	upassande
ujærskLe (adj)	uhøfleg, ufin, utan gjerd
ulag (adv)	<i>huff e æ so i ulag</i> , i dårleg form
umaugle (adv)	umogleg, også bruka slik; <i>du æ no heilt umaugle mæ</i>
urug (adj)	lite nøye på det
uvann (adj)	uhøgtidleg eller <i>dæ æ uvann ti</i> , det er ingen sak. Men og dårleg stelt. jfr <i>uvanne fremmen</i> , gjester som det ikkje er så høgtidleg med.
uvLe (s.m.)	håndledd

V.

vaLe (-)	<i>han lesst ikkje vaLe</i> , lot som ingen ting eller brydde seg ikkje om det
vaLin (adj)	vissen
vave (s.-)	utr. <i>No må e passe me so e ikkje kjem i vave med kjørkjefølkje</i> , eller <i>han æ i vave no-</i> i kontakt med eller i bevegelse. Det var ikkje rekna for særleg bra å koma i kontakt med kjørkjefolket når ein ikkje hadde vore i kjørkja sjøl.
vavre (v)	gå omkring, slengje, vera i bevegelse
vanin (adj)	vond å få gjort til lags, helst i matvegen jfr. brettug
vandle (v)	lage høydottar til før-einingar ved hjelp av rysjekrok
vangar (s.m.)	dreia trekopp
vank (adj)	<i>huff e æ so vank i armen</i> , det feilar meg noko i armen
varbord (s.n.)	det bordet på ein pråm som ligg i vasslina
varpe (v)	ro saman tømmer or ei sveive i eit varp, ei samling tømmerstokkar
verkje (s.-)	vyrkje, jfr <i>emningsverkje</i>
vinnhuv (s.m.)	stokk på spontak, til å halde spone på plass i vinden
vinterdagen	merkjedag, 14. okober. Flyttedag for tenestefolk
vintergotu (s.-)	melkeveien

viu (s.f.)	mjuk kvist
vrang (adj)	den som er vrang er vanskeleg å ha med å gjera
vrangsuLes (adv)	<i>dei snudde vrangsuLes i springaren før i tie</i> , motsols
vreste (v)	bremse
vrestelekkje (s.n.)	bruka ved tømmerkjøring, eit lekkje som dei hadde rundt tømmerstokkane slik at dei bremsa (skrubba) mot underlaget
væLe (s.m.)	spiserør, <i>har du knytt før væLin?</i> kunne dei spørja når dei slakta
vøLe/vøLin (uttr)	<i>å han æ no slekk vøLin</i> , slik laga, eller <i>e veit ikkje håss dæ æ vøle</i> , eg veit ikkje korleis det er laga
vønes (v)	<i>e vøntes ikkje spørja</i> , eg brydde ikkje med å spørja. presens: <i>vønes</i>
vønin (adj)	fordringsfull
vønur (s.-)	spor etter menneske eller dyr som har vossa i td snø eller gras
vå (v)	vosse i td snøen
våråstyr (s.-)	<i>på våråstyr</i> , i reserve

Y.

ystingsbaL (s.f)	lagga trekopp med ein mengd hol i som dei la osten i slika at mysin rann av
ystingssøll (s.m)	søll av fersk ost

Æ.

æLun (s.-)	stunder, <i>dæ va kje lange æLun</i>
-------------------	--------------------------------------

Ø.

øLmøugen (s.m)	ålmugen
økt (s.f.)	økt, jfr. biskøkt
ølle (s.f.)	olle
ørm (s.m)	orm, <i>høggørm</i> ,
ørre (s.m)	orrhane merk også <i>ørrhøne</i>
ørv (s.n.)	orv, langørv og stuttørv
ørvønt (adj)	ein som er ørvønt kvir seg for å gjera noko
øyre (s.n.)	øre

Å.

åbøe (adj)	uttr. <i>Dæ æ no åbøe me de</i> , nei no var du ganske umogleg, nærast uskikkeleg
åfLøyme (s.f.)	ein som pratar for mykje
åfLøymin (adj)	den som er åfløymin pratar for mykje

KONTROLLSKJEMA

Her kan du kontrollere dialektbruken din. Ved å krysse av for dei formene du brukar blant alternativa nedanfor, vil du kunne få eit forhold til det språket du talar.

Dei fyrste spørsmåla er med for at du skal kunne bli merksam på det språkmiljøet du er ein del av:

Mor frå bygda Mor frå ein annan stad
Far frå bygda Far frå ein annan stad

Munnleg språkbruk i heimen:

Rollag-dialekt
 bymåls/bokmålsprega språk
 blandingspråk(dialekt/bymål)

Skriftspråk:

bokmål
 nynorsk

SPØRSMÅL OM SPRÅKBRUKEN:

Seier du:

ikkje eks. nyn. Eg har ikkje tid   ikke Jeg har ikke tid

GV/HV/V

gvit   hvit/vit
gvile   hvile/vile
gvass   hvass/vass
gviske   hviske/viske

PRONOMEN:

e	☐	jeg/jæi	☐
me	☐	vi	☐
kann	☐	oss	☐
dekkan	☐	dere	☐
de	☐	dere	☐
håkken	☐	hvem	☐
hår/hårre	☐	hvor	☐

Kontrollspørsmål til pronomen:

Seier du: 1. *ska de gå no?* Eller seier du: 2. *ska dekkan gå no?* 1. eller 2.

Her har det vore ei klar utvikling mot 2 dei siste 30 åra. Oprinneleg heitte det både i Rollag og Veggli: *ska de gå no?*

PALATALISERING:

sløkkje	☐	sløkke/slokke	☐		
søkje	☐	søke	☐		
liggje	☐	ligge	☐		
røykje	☐	røyke	☐		
tenkje	☐	tenke	☐		
har drøkkje	☐	har drøkke/drekki	☐		
har liggje	☐	har liggi	☐		
har fløggje	☐	har fløge/flygi	☐		
har driji	☐	har dregi/dratt	☐		
veigjir	☐	veigær	☐	veier	☐
strengjir	☐	strengær	☐	strenger	☐
bekkjir	☐	bekkær	☐	bekker	☐
veggjir	☐	veggær	☐	vegger	☐
sengjir	☐	sengær	☐	senger	☐
bokje	☐	boke	☐	boka	☐
sagje	☐	sage	☐	saga	☐
kjorkja	☐	kjærka	☐	kirka	☐
rekkje	☐	rekke	☐		
stykkje	☐	stykke	☐		
merkje	☐	merke	☐		
menneskje	☐	menneske	☐		

Bunden form:

bygde	☐	bygda	☐		
sole	☐	sola	☐		
skåle	☐	skåla	☐		
den viko	☐	den viku	☐	den veka	☐
den flugo	☐	den flugu	☐	den flua	☐
den stugo	☐	den stugu	☐	den stua	☐

Fleirtalsformer:

bygdir	☐	bygdær	☐	bygder	☐
skålir	☐	skålær	☐	skåler	☐
visur	☐	viser	☐		
felur	☐	feler	☐		

Presens av verb:

bær	☐	bærer	☐
bryt	☐	bryter	☐
kjem	☐	kommer	☐
ligg	☐	ligger	☐

Fortid av verb (preteritum/imperfektum):

fønne	☐	finni	☐
søtte	☐	sitti	☐
krøpe	☐	krypi	☐
skøte	☐	skyti	☐
grete	☐	gråti/gråte	☐
brøut	☐	brøyt	☐
skøut	☐	skøyt	☐
krøup	☐	krøyp	☐
fløut	☐	fløyt	☐
strøuk	☐	strøyk	☐

Jamning:

båká	☐	baka	☐	bake	☐
fårá	☐	fara	☐	fare	☐
mågå	☐	maga	☐	mage	☐
døgør	☐	dagær	☐	daer	☐
høgør	☐	hagær	☐	hager	☐
møgør	☐	magær	☐	mager	☐

Anna:

kuffert	☐	koffert	☐
skuff	☐	skoff	☐
Røllag	☐	Rållag	☐
høgge	☐	hågge	☐
tysst	☐	tørst	☐
fysst	☐	først	☐
kønn	☐	korn	☐
nykkje(i)	☐	nøkkel	☐

Diftongar:

deil	☐	del	☐	muli	☐
møugle	☐	mule	☐	Løgen	☐
Løugen	☐	Lågen	☐		
døu	☐	dø	☐		
røu	☐	rø	☐		

Kjelder:

Ingebjørg Hoff: Utsyn over Numedalsmålet. Trykt i Norske bygder - Numedal

Karl Bjørset: Nord-Rollagsmålet lyd og formlære

Karl Seip: Lydlæren i Rollagsmålet

Martinius Hægseth: Vestnorske Målføre fyre 1350 band 2 II.

Inger Lise Solberg og Regine Wærstad: Talemålet i Bø

Ola Thoen: Ei maskinkrivi ordliste

Torstein Torsrud les gjennom oppgava i 1978 og kom med mange nyttuge innspel

Munnlege kjelder er det i fleng. Men av dei som er mest bruka er Kittil Tråen som ma.

fortalde sagnet om Gjartrudsfuglen. Aase Lindås har vore ei god kjelde når det gjeld ord og uttrykk. Likeso Ingrun Nørstegård som har kome med mange innspel til ordlista.

Takk til alle!